

Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Ε.Μ.Μ.Ε.
Εαρινό εξάμηνο 2012

Εισαγωγή στην κοινωνιογλωσσολογία

(<http://eclass.uoa.gr/courses/MEDIA139/>)

Σπύρος Α. Μοσχονάς

Ώρες συνεργασίας: Τρίτη 6-8 μμ

Ακαδημίας 33, 1^{ος} όροφος

τηλ. 210 - 36 89 572 (voice mail)

e-mail: smoschon@media.uoa.gr

www.media.uoa.gr/people/smoschon

Θέματα των παραδόσεων:

Δύο βασικές έννοιες εξετάζονται στο μάθημα αυτό: η έννοια της «γλωσσικής μεταβλητής» και η έννοια του «γλωσσικού δείκτη». Η πρώτη έννοια μας βοηθάει να παρατηρήσουμε και να κατανοήσουμε τη γλωσσική ποικιλότητα. Η δεύτερη μας βοηθάει ν' αναγνωρίζουμε τις ιδεολογίες, προκαταλήψεις, νοοτροπίες, συνήθειες, νόρμες που υποσημαίνονται μέσω της γλώσσας, παραμερίζοντας έτσι τα ιδεολογικά εμπόδια που μας δυσκολεύουν να δούμε όλη την έκταση της γλωσσοποικιλότητας. Συνδυάζοντας τις δύο αυτές έννοιες ελπίζουμε σε καλύτερη κατανόηση της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας στην Ελλάδα, ιδιαίτερα σε σχέση με ζητήματα όπως: τυποποίηση της κοινής νεοελληνικής, γλωσσική εκπαίδευση, διγλωσσία-πολυγλωσσία, μειονοτικές γλώσσες, πολυγλωσσία στα μίντια.

Ειδικότερα θέματα:

1. Εισαγωγικά: οι έννοιες της «γλωσσικής ποικιλίας» και του «γλωσσικού δείκτη».
2. Το κλασικό («Λαμπόβειο») υπόδειγμα κοινωνιογλωσσικής συσχέτισης. Γλωσσικές μεταβλητές.
3. Τύποι γλωσσικής ποικιλίας: γλώσσα, γεωγραφική διάλεκτος, κοινωνιόλεκτος, ιδίωμα, προφορά, ιδιόλεκτος, ύφος, «επίπεδα ύφους». Μεταβλητότητα στη γραφή.
4. Γλωσσικοί δείκτες και ιδεολογίες. Ιδεολογίες μέσα στη γλώσσα – ιδεολογίες για τη γλώσσα.
5. Η γλώσσα ως καθρέφτης πολιτισμικών διαφορών. Γλωσσική σχετικότητα.
6. Διαδικασίες καθιέρωσης και τυποποίησης κοινής γλώσσας, δημιουργία γραφολέκτων. Η ιδεολογία της εθνικής γλώσσας (στην Ελλάδα και στην Κύπρο). Η καθεστωτική αντίληψη της μονογλωσσίας. Ηθολογία της ελληνικής (στερεότυπες αντιλήψεις για την ελληνική γλώσσα – η νοοτροπία του καθαρισμού).
7. Πολυγλωσσία, διγλωσσία, διμορφία. Η περίπτωση της ελληνικής διμορφίας και το γλωσσικό ζήτημα. Επαφή μεταξύ των γλωσσών.
8. Σχέσεις ισχύος και πολυγλωσσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μειονοτικές γλώσσες στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης / ξένης γλώσσας.
9. Ψηφιακός γραμματισμός. Εγγράμματες πρακτικές στο διαδίκτυο. Πολυγλωσσία στα μίντια.

Διδακτικά εγχειρίδια:

Αρχάκης Α. & Μ. Κονδύλη, 2002. *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας*. Αθήνα: Νήσος.

Μοσχονάς Σ. Α., 2005. *Ιδεολογία και γλώσσα*. Αθήνα: Πατάκης.

Μπασλής Γ., *Κοινωνιογλωσσολογία: Μικρή εισαγωγή*. Αθήνα: Γρηγόρης, 2000.

Χριστίδης Α.-Φ., επιμ., 2001. *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Αξιολόγηση:

Ατομική Εργασία ή Συντροφικό Project: **50%** + Εξετάσεις: **50%**.